

İKV BİLGİ NOTU

AVRUPA KOMİSYONUNDAN DENİZ GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN YASA TEKLİFİ

Tunç İbrahim CEYLAN, İKV Uzman Yardımcısı

1 Haziran 2023 tarihinde, Avrupa Komisyonu tarafından deniz güvenliği alanını düzenleyen ve toplamda beş adet yasa teklifi içeren bir paket açıklandı.¹ AP ve AB Konseyinde görüşülerek yasalaşması beklenen paketin amacı deniz güvenliğine ilişkin AB kurallarını, Yeşil Mutabakat ve sürdürülebilirlik çerçevesinde yenilemek ve deniz taşıtlarından kaynaklanan deniz kirliliğini engellemek olarak belirtiliyor.

Deniz taşımacılığının, AB Üye Devletleri arasındaki ticaretteki payı %31 iken, bu oran AB'nin dış ticaretinde %75'e varıyor.² Mevcut yoğunluk dikkate alındığında, AB sularında deniz güvenliği alanında herhangi bir sorun bulunmadığına dair yorumlar yapılıyor olsa da dijitalleşme ve yeni uluslararası düzenlemelere uyum sağlayabilmek için bu yasa değişikliklerine ihtiyaç olduğu ifade ediliyor. Yapılması planlanan yasa değişiklikleriyle Avrupa Deniz Güvenliği Ajansına da yeni görevler tanımlanacağı ve AB Üye Devletleri'nin yeni kurallara uyum sağlayıp uygulamaya geçirmelerinde ajansın aktif bir rol üstleneceği belirtiliyor.

Son Gelişmeler Nelerdi?

AB, deniz kirliliği, savaşlar gibi bölgesel ve küresel güvenliği tehdit eden unsurların yanı sıra deniz korsanlığı, insan, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi birçok sınımayla hem kendi sularında daha etkin baş edebilmek hem de komşularının güvenliğine katkı sunabilmek için deniz güvenliği alanında yeni stratejiler ve eylem planları geliştirmeye devam ediyordu. Bu bağlamda, AB Deniz Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı, kabul edildiği 2014 yılından itibaren yapılan çeşitli güncellemelerle sivil ve askerî yetkililer arasında daha yakın bir iş birliği tesis ederek ve uluslararası kurallar temelinde bir idare anlayışı benimseyerek AB'nin mevcut tehdit ve sınamalarla başa çıkmasına önemli katkılar sundu.³

Son olarak 10 Mart 2023 tarihinde Avrupa Komisyonu ve AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, AB Deniz Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı'nı geliştirmeyi amaçlayan ortak bir bildiriye kabul ettiklerini açıkladılar. İlgili bildiriye, denizlerde güvenliği sağlamak için Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası ile koordineli bir şekilde daha aktif bir tutum izlenmesi; NATO ve ASEAN gibi mevcut ortaklarla iş birliğinin artırılması ve yeni ortaklıklar kurulması; bilgi paylaşımının artırılması; tehditlere karşı

¹ European Commission, "Maritime safety: New proposals to support clean and modern shipping", 01.06.2023 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2919

² Council of the European Union, "Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the use of renewable and low-carbon fuels in maritime transport and amending Directive 2009/16/EC, 16.07.2021

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10327-2021-INIT/en/pdf>

³ European Commission, "Maritime Security: EU updates Strategy to safeguard maritime domain against new threats" 10.03.2023

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1483

hazır bulunulması ve karşılık verme yeteneklerinin güçlendirilerek etkin mücadele edilmesi öne çıkan başlıklar olarak yer almıştı.⁴

Yasa Teklifi Neleri Kapsıyor?

Toplamda beş yasa teklifini barındıran paketin içeriğinde öngörülen değişikliklerden ilki bayrak devletlerinin (*flag states*) sorumluluklarına dair bazı düzenlemeleri kapsıyor. İlgili değişikliğin esas amacı Uluslararası Denizcilik Örgütü tarafından belirlenmiş kural ve standartlara, AB yasal çerçevelerinin ve Üye Devletleri'nin tam uyumunun sağlanması ve bu standartların uygulanması için gerekli altyapının oluşturulması olarak belirtiliyor. Mevcut yasal çerçevenin, gelişen teknoloji, artan iklim hassasiyeti ve dijitalleşme gündemine uygun bir şekilde güncellenmesi, bu yasa değişikliğinin bir diğer mühim hedefi olarak ifade edilebilir.

Bir diğer yasa teklifi ise liman devletlerinin (*port states*), limanlarına yanaşan yolcu ve yük gemilerine uygulayacakları kontrol prosedürlerine dair bazı yenilikler ve uyumlaştırma çalışmalarını içeriyor. Bir önceki yasa değişikliği önerisine benzer şekilde, AB yasalarının, uluslararası ve AB tarafından belirlenmiş standartlara tam uyumunu amaçlayan teklif, geminin seyahate uygunluğundan mürettebatın yetkinliğine dair farklı alanlarda kontrollerin sağlanarak denizlerde güvenliğin artırılması amacını taşıyor.

Deniz kazalarının soruşturulmasına yönelik 2009 tarihli mevcut AB yasal çerçevesini, uluslararası hukuktaki son gelişmelere ve ilerleyen teknolojinin gerekliliklerine göre yeniden düzenleyen değişiklik önerisinde ise kazaları soruşturmaya yetkili organlara daha detaylı bir yönerge sunmak amaçlanıyor. Bu değişiklikle beraber, balıkçı teknelerinin dâhil olduğu kazalar da inceleme yapıp bildirilmesi gereken olaylar kapsamına alınmış olacak.

Beş yasa değişikliği teklifinden bir diğeri ise gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğinin önüne geçilmesi için Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlemesine Ait Uluslararası Sözleşme (MARPOL 73/78) temelinde şekillenmiş 2005 tarihli mevcut yasal düzenlemelerin güncellemesini öngörüyor. Bu yasa değişikliği, deniz taşımacılığının neden olduğu kirlilik kaynaklarını yeniden geniş bir biçimde listeliyor; AB Üye Devletleri arasında izleme ve cezaî yaptırımlar konusundaki iş birliğini artırmak ve caydırıcı cezalar yoluyla deniz kirliliğiyle mücadele etmeyi amaçlıyor.

Son yasa değişikliği teklifi ise Avrupa Deniz Güvenliği Ajansının görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemeleri içeriyor. Ajansın, değişen uluslararası konjonktür ve yeni sınamaların yanında AB'nin sürdürülebilirlik ve karbondan arınma gibi önceliklerine yanıt verebilir bir biçimde faaliyetine devam etmesi, bu yasa değişikliği sonucunda elde edilecek olumlu çıktı olarak gösteriliyor.⁵

⁴ European Commission, "Joint Communication to the European Parliament and the Council on the update of the EU Maritime Security Strategy and its Action Plan 'An enhanced EU Maritime Security Strategy for evolving maritime threats'", 10.03.2023

https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/join-2023-8_en.pdf

⁵ European Commission, "Questions and Answers on Maritime safety: New proposals to support clean and modern shipping", 01.06.2023

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_2920

Değerlendirme

Küresel ticaretin tümünde olduğu gibi AB'nin hem iç hem de dış ticaretinde de ciddi bir payı olan deniz taşımacılığı, küresel tedarik zincirinin aksamadan sorunsuz bir şekilde devam edebilmesi için büyük önem taşıyor. AB, bu yasal değişikliklerle 2000'li yıllarda kurulmuş ve/veya güncellenmiş yasal çerçevelerini, uluslararası örgütlerin mevcut standartları ve kurallarıyla uyumlaştırmayı hedefliyor. Teknolojik gelişmeler, sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm gibi mevcut gündemler ve karşılaşılan yeni tehditler, AB Üye Devletleri'nin ve kurumlarının daha etkili bir mücadele gücüne sahip olmasını sağlayacak bu değişiklikleri hayatı kılıyor. Avrupa Komisyonunun 2022 tarihli ülke raporu, Türkiye'nin deniz taşımacılığı konusunda AB müktesebatı ile "iyi derecede" uyuma sahip olduğunu ifade ediyordu.⁶ Bu uyumun korunması ve daha da ileri taşınmasının yolu ise AB mevzuatlarında yapılan ve yapılacak olan değişikliklerin yakından izlenmesinden ve Türkiye'deki yasal çerçevenin bu değişiklikleri de göz önünde bulundurarak güncellenmesinden geçiyor.

⁶ European Commission, "Türkiye 2022 Report", 12.10.2022
<https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/T%C3%BCrkiye%20Report%202022.pdf>